

VARNO IN SPODBUDNO UČNO OKOLJE

(Pedagoška fakulteta, 25. 9. 2023)

Pri razmišljanju o strategijah za varno in spodbudno učno okolje za naslednjih deset let je potrebno realno ovrednotiti sedanji trenutek v slovenskih šolah:

- Javne šole so dobre in uspešne zaradi strokovnih, odgovornih in predanih učiteljev, ki pa nam jih hudo primanjkuje in jih bo vedno manj zaradi odnosa družbe do tega poklica. Kdo bo potem zagotavljal spodbudno okolje?
- Za mnoge rešitve zapletenih situacij, kjer je ogroženo varno okolje, v šolah poskrbimo ravnateljice in ravnatelji. Najprej zaradi moralno-etičnih načel. In ker se zavedamo vrednosti vsakega posameznika, pomena razvoja šolstva za prihodnost vseh in razvitega občutka odgovornosti. Žal jih naše vrste vedno več zapušča zaradi neustreznega statusa, kot nam ga priznavata politika in javnost. Kdo bo ob grožnjah posameznikov in nepotrebnih upravnih postopkih skrbel za varno okolje vseh, ki vstopajo v šolski krog?
- V šolah so se izoblikovale zelo različne skupine učencev. Izredno nadarjeni učenci z različnih področij se mešajo z učenci priseljenci, ki ne razumejo slovenskega jezika, učenci s posebnimi potrebami morajo tekmovati s posameznimi ambicioznimi sošolci. Dejavnosti ob pouku se ponujajo učencem iz različnih finančno zmožnih družin, otroci vplivnežev uveljavljajo svoj status med sošolci, ki ne premorejo svetovno prepoznanih znamk. Ob tem je potrebno izpostaviti, da učenci v velikem odstotku znajo vključevati, se znajo povezovati in sobivati, so tutorji in prostovoljci, sprejemajo drugačnost. Dejstvo je, da si vsi učenci želijo in zaslužijo varno, spodbudno in ustrezno učno okolje, da se znajo za to mnogi tudi potruditi, a jim ga posamezniki nenehno razbijajo. Kako se prilagoditi različnim potrebam in privzgojenim navadam otrok ter obenem zagotoviti vzgojno delovanje, ki je pošteno in enakopravno do vseh?
- Starši želimo najboljše svojim otrokom. Pri tem iščemo različne načine in možnosti. In ker osnovna šola vpliva na prihodnost otrok z vpisom v srednje šole, je vedno glasnejša manjšina staršev, ki zahteva samo najboljši rezultat in vse ugodnosti za otroka, ne glede na njegove realne sposobnosti in možnosti ter pri tem ne izbira sredstev. Kako naj se zopet zgradi sodelovanje in razumevanje med starši in šolo ter se obudi zaupanje v strokovno pedagoško odločanje?

Pri razmisleku o načrtovanju ciljev, strategij in ukrepov na področju zagotavljanja varnega in spodbudnega okolja je potrebno izhajati iz družbenih sprememb, ki so zgodovinsko prelomne in vplivajo na vse deležnike v procesu vzgoje in izobraževanja.

- hitra dostopnost znanja iz različnih virov;
- zahtevnost osmišljanja, koncentracije, usmerjenosti in motivacije pri učencih;
- razvoj socialnih omrežij in nove dimenzije medsebojnih odnosov;
- kapitalistična miselnost z materialnimi kazalniki vrednosti človeka;
- razvoj tehnologije in stopnje uporabe ali odvisnosti;
- prevrednotenje vrednot in izničenje moralno-etičnih izhodišč;
- medijski prostor in vpliv negativizma;
- uvajanje umetne inteligence in vprašanje uporabnosti posameznih znanj ...

Seveda so to samo nametane drobtinice, ki zahtevajo podrobne raziskave različnih strok.

Pohvalno je spremljati, da je NPVI razširila osnovne standarde, ki opredeljujejo varno in spodbudno učno okolje, kot so vključenost, varnost, odnosi, informiranost in komunikacija ter vzgojne strategije, saj se zastavljene naloge zelo spodbudno berejo.

Kako pa z uresničljivimi cilji **promovirati kakovostno učenje in prožno znanje?**

- z usposobljenostjo učiteljev skozi celoten proces izobraževanja na različnih področjih, ki so aktualna, življenjska, sodobna in potrebna v šolah; omogočiti jim komunikacijske veščine; urediti premišljen sistem pripravnštva; usposobiti učitelje za razvijanje kritičnega mišljenja pri učencih; zasnovati konkretne koncepte za spodbujanje motivacije; zagotoviti v šolah ustrezno didaktično opremo in sredstva za nadaljnja izobraževanja zaposlenih, česar sedanji materialni stroški MVI niti približno omogočajo; opolnomočiti mlade učitelje pri razvijanju učnih strategij, kjer se bodo prepletala nova nevroznanstvena spoznanja, gibanje med poukom in uporabna znanja; navdušiti jih za prepoznavanje pomena trajnostnega razvoja, ki se stvarno uresničuje skozi učni proces; zaščititi učitelje pred upravnimi postopki s spremenjeno zakonodajo; s spremembo pravilnikov zmanjšati normative oz. število učencev v oddelku, če želimo izvajati uspešno formativno spremljanje; privzgojiti učiteljem strokovno samozavest na pedagoškem področju; poudarjati pomen znanja pri vseh deležnikih vzgojno-izobraževalnega procesa in ne samo odličnih ocen; dodati drugačno vrednost tudi ustvarjalnim sposobnostim otrok; krepiti čustveno inteligenco pri vseh; pripraviti podlage za upoštevanje strokovne argumentacije učiteljev; vrniti jim samozaupanje v pomen pedagoškega dela, poslanstva in poklica ter pregnati strah pred raznimi inšpekcijami; ustrezno in sorazmerno ovrednotiti njihovo delo; pripraviti starše na realno sprejemanje sposobnosti in možnosti otrok; najti načine za spopadanje s pastmi sodobne tehnologije; razmisliti o uporabi in ne zlorabi umetne inteligence v šolskem prostoru.

Kako krepiti **vzgojno delovanje šol?**

- z razvijanjem in krepitvijo spoštovanja, ki ga ne uničijo posamezni osebni interesi; z možnostjo vključevanja otrok brez predsodkov; z brisanjem socialnih razlik pri izvajanju dejavnosti zaradi resničnega omogočanja brezplačne osnovne šole, vendar ne na račun siromašenja programov; s spodbujanjem empatije ob konkretnih primerih v oddelkih; s skupnim dogovorom o sodelovanju, obnašanju in medsebojnim sprejemanjem, saj otroci lažje upoštevajo dogovore, kjer sami sodelujejo; s spoštovanjem in upoštevanjem dogovorjenih pravil; s snovanjem kodeksa učencev, ki nastane na urah oddelčne skupnosti; z vzgojo za prevzemanje odgovornosti; s podporo staršev pri izvajanju alternativnih ukrepov, kot so obiski DSO, pomoč PGD; s spremenjeno zakonodajo pri izrekanju vzgojnih opominov in prešolanju učencev; s poročanjem medijev o uspešnih šolskih projektih; z izpostavljanjem dobrih dejanj posameznikov v šolskem dogajanju; s korektnim prikazovanjem odklonilnih dejanj in s primerljivimi posledicami, ki so jasne vsem udeležencem v procesu izobraževanja, brez tendencioznosti in iskanja kratkotrajnih senzacij; s sistemskimi ukrepi za zmanjševanje medvrstniškega nasilja, ki bodo dosegli širok družbeni dogovor; iskati načine medgeneracijskega sodelovanja in prenosa izkušenj; s sistematično krepitvijo optimizma in pozitivizma naproti nasilju; namesto prepovedi spodbujati, namesto »tega ne smeš« - »takole bo bolje«.

Kako vzpostaviti **življenjske medsebojne odnose** med učenci?

- otrokom vrniti knjigo in pravljice; spodbujati branje in pisanje; nenehno osveščati starše in otroke o nevarnostih zaslonov; usposobiti otroke za pravilno sprejemanje informacij s spleta; okrepiti njihovo razumevanje pasti socialnih omrežij; približati jim ponovno realni svet brez iluzij; promovirati prijateljstvo v živo; pokazati jim konkretne zglede potrebnega truda (slovenski kolesarji, mnogi znanstveniki) in sodelovanja (slovenski košarkarji) za skupno sobivanje v šoli; preplesti učne vsebine s spodbujanjem empatičnosti; sistematično razvijati čustveno inteligenco; načrtno povezovati pri pouku preko učnih metod različne učence; izpostavljati močna področja posameznika in odločno zavračati odklonilna dejanja; načrtovati dejavnosti skupaj z učenci in starši; obogatiti šolske programe s konkretnimi akcijami spodbujanja pozitivnih medsebojnih odnosov. Predvsem pa je otrokom potrebno vrniti otroškost in prirojen pozitiven odnos do soljudi, živali in narave, ki jim ga sedaj odrasli z napačnimi sporočili zamegljujemo in teptamo. Odrasli bomo morali otrokom vrniti možnost sobivanja v varnem in spodbudnem okolju, kjer bodo lahko tudi sanjali in upali.

Ko bo skupina pripravila temeljna izhodišča, verjamem, da bomo imeli tudi elementarni izvajalci možnost javne razprave na podlagi pripravljenih predlogov. Tisto, kar pa je najpomembnejše, je teorijo prevesti v praktično dogajanje po šolah. Prepričan sem, da smo po šolah sposobni pripraviti zelo operativne akcijske načrte in jih tudi izvesti, a pri tem moramo imeti tudi dovolj sistemske oz. zakonodajne podpore, saj bomo drugače gradili le na mivki.

Mislim, da naš razrednik dovolj resno rešuje vse probleme v razredu in na šoli, vendar učiteljev ni zraven v času izven pouka, zato ne morejo rešiti vseh naših težav. Na šoli se počutim povsem varno (zaenkrat). Če pa bi se na šoli pojavilo resnejše nasilje ali streljanje, kot se je v Srbiji, ne bi želela več hoditi v šolo.

Ta misel učenke je zelo povedna:

- učitelji svojo vlogo še vedno uspešno opravljajo; slovenske šole so še varne;
- samo okolje za učence ni več spodbudno in jim predstavlja težavo;
- družbeni dogodki pomembno vplivajo na dožemanje učencev in njihov odnos do šole.

In zato verjamem, da so takšne javne razprave, kot je današnja, smiselne, vendar je nujno potrebno tudi hitro ukrepanje, saj se šolski sistem hitreje kruši, kot se topijo vsi svetovni ledeniki.

Roman Brunšek, ravnatelj